

Unelte de piatră șlefuită din colecțiile Muzeului “ Alexandru Ștefulescu “ Târgu Jiu județul Gorj

*Mădălin Chițonu,
Dumitru Hortopan,
Gheorghe Calotoiu*

Cercetările arheologice sistematice, cercetările de teren și descoperirile întâmplătoare efectuate în județul Gorj au îmbogățit colecțiile Muzeului Județean ”Alexandru Ștefulescu ” din Târgu Jiu cu numeroase artefacte provenind din toate perioadele istorice.

Pentru acest studiu a fost folosit un eșantion de 23 unelte de piatră șlefuită din colecțiile Muzeului Județean ” Alexandru Ștefulescu ” din Târgu Jiu.

Din punct de vedere tipologic artefactele ce fac obiectul acestui studiu sunt topoare de piatră și se înscriu în grupele topoarelor perforate și neperforate, a ciocanelor și buzduganelor. Această împărțire este cea mai frecvent utilizată de specialiști datorită dificultăților, întâlnite în încercările de a le separa pe baza utilizării uneltelor de piatră șlefuită. Vom încerca să încadrăm aceste artefacte în tipologia clasică, precizând și utilizarea acestora.

Artefactele ce fac obiectul acestui studiu pot fi împărțite în trei categorii:

A topoare perforate

B topoare neperforate cu șanț pentru înmănușare

C topoare neperforate fără șanț pentru înmănușare

Vom analiza artefacte după criteriile tipologice, funcționale, al formei, dimensiuni, localizare și determinării geologice.

A Topoare perforate

1. Pl. I/1 Topor până descoperit la Cărbunești-sat, localitate componentă a orașului Târgu Cărbunești. Are secțiune patrulateră. Ceafa rectangulară este afectată de desprinderi din vechime. Frontul activ este distrus în totalitate de desprinderi pornite din ambele laterale, ca urmare a unor șocuri puternice. Gaura de înmănușare este plasată în treimea proximală, iar orificiul acesteia este lis. Perforația a fost realizată dinspre partea dorsală spre cea ventrală, acesta fiind, posibil, și sensul de înmănușare. Piesa este bine șlefuită. Artefactul provine din fondul vechi al Muzeului ” Alexandru Ștefulescu ” Târgu Jiu.

Dimensiuni lungime 23,2 cm. , lățime 7,8 cm. , grosime cefei 7,7 cm., diametrul orificiului de înmănușare 2,8 cm , distanța de la orificiu la tăiș 16 cm., greutate 1,3 kg. .

Materie primă Șist cristalin de culoare brună.

Nr inventar 584

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

2. Pl. I/2 Topor pană descoperit la Turcinești comuna Turcinești. Are secțiune patrulateră. Ceafa rectangulară are marginile rotunjite. Frontul activ este convex. Gaura de înmănușare este plasată în treimea proximală, iar orificiul acesteia este lis. Perforația a fost realizată dinspre partea dorsală spre cea ventrală, acesta fiind, posibil, și sensul de înmănușare. Piesa este bine șlefuită. Artefactul a fost descoperit în anul 1993 de către cercetătorul Gheorghe Calotoiu, în timpul unei cercetări de teren .

Dimensiuni lungime 10 cm. , lățime 4,8 cm. , grosime cefei 6,5 cm. , diametrul orificiului de înmănușare 2,3 cm , distanța de la orificiu la tăiș 6,4 cm., greutate 0,4 kg. .

Materie primă Șist cristalin de culoare brună cu urme cenușii.

Nr inventar 17517

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

3. Pl. I/3 Fragment distal de topor pană ce provine din fondul vechi al Muzeului ” Alexandru Ștefulescu ” Târgu Jiu. Are secțiune patrulateră. Toporul este rupt în zona găurii de înmănușare, cu marginile rupturii rotunjite, și afectată de desprinderi din vechime. Frontul activ este ușor convex. Piesa este bine șlefuită, afectată de unele desprinderi din vechime.

Dimensiuni lungime 9,2 cm. , lățime 3,8 cm. , grosime cefei ? , diametrul orificiului de înmănușare aproximativ 2,2 cm. , distanța de la orificiu la tăiș 7,5 cm. , greutate 0,3 kg. .

Materie primă Șist cristalin de culoare neagră cu incluziunii cenușii.

Nr inventar 15763

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

4. Pl. I/4 Fragment distal de topor pană descoperit pe teritoriul administrativ al comunei Albeni. Are secțiune patrulateră. Toporul este rupt în zona găurii de înmănușare, cu marginile rupturii neregulate, și afectată de desprinderi din vechime. Frontul activ este convex și ușor lățit față de restul corpului piesei. Suprafața dorsală este dreaptă, iar cea ventrală este ușor concavă. Piesa este bine șlefuită, afectată de unele desprinderi din vechime. Artefactul provine din donația Constantin Tudorache.

Dimensiuni lungime 8,3 cm. , lățime 5,2 cm. , grosime cefei ? , grosime 4 cm. diametrul orificiului de înmănușare? , distanța de la orificiu la tăiș 7,2 cm., greutate 0,35 kg. .

Materie primă Șist cristalin de culoare neagră cu incluziunii cenușii.

Nr inventar 16022

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

5. Pl I/5a, 5b Topor pană ce provine din fondul vechi al Muzeului "Alexandru Ștefulescu" Târgu Jiu. Are secțiune patrulateră. Toporul a fost realizat prin reutilizarea unui topor rupt în zona găurii de înmănușare, cu marginile rupturii rotunjite. Gaura de înmănușare este plasată în treimea proximală a piesei, iar orificiul acesteia este lis. Perforația a fost realizată dinspre partea dorsală spre cea ventrală. Frontul activ este ușor convex. Piesa este bine șlefuită, afectată în partea ventrală de o mare desprindere de rocă din corpul piesei.

Dimensiuni lungime 9,8 cm. , lățime 3,1 cm. , grosime cefei 6,3 cm. , diametrul orificiului de înmănușare 2,3 cm. , distanța de la orificiu la tăiș 5,2 cm., greutate 0,3 kg. .

Materie primă Șist cristalin de culoare neagră cu incluziunii cenușii .

Nr inventar 12427

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

6. Pl. I/6 Fragment de topor dublu de luptă descoperit în comuna Bolboși. Piesa este spartă longitudinal. Frontul activ are forma unui semicerc, ușor deformat, mai lat decât corpul piesei. Gaura de înmănușare are orificiul în forma unui trunchi de con. Perforația a fost realizată dinspre partea dorsală spre cea ventrală. Piesa este bine șlefuită. Artefactul a fost descoperit în anul 1993 de către cercetătorul Gheorghe Calotoiu, în timpul unei cercetări de teren .

Dimensiuni lungime 7,5 cm. , lățime corpului piesei 3,5 cm. , lățime front activ 5,8 cm. grosime cefei ? , diametrul orificiului de înmănușare 1,8 cm , distanța de la orificiu la tăiș 4 cm. , greutate 0,2 kg. .

Materie primă Șist cristalin de culoare neagră cu urme cenușii.

Nr inventar 17518

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

7. Pl. I/7 Fragment distal de topor pană descoperit la Șiacu comuna Slivilești. Are secțiune patrulateră. Toporul este rupt în zona găurii de înmănușare, cu marginile rupturii neregulate, și afectată de desprinderi din vechime. Frontul activ este convex. Suprafețele dorsală și ventrală sunt drepte. Piesa este bine șlefuită, afectată de unele desprinderi din vechime pe laterale. Artefactul provine din cercetările întreprinse de către cercetătorul Gheorghe Calotoiu în zonă.

Dimensiuni lungime 7,2 cm. , lățime 3,5 cm. , grosime cefei ? , grosime 5,2 cm. diametrul orificiului de înmănușare 2 cm. , distanța de la orificiu la tăiș 6,9 cm., greutate 0,35 kg. .

Materie primă Gresie de culoare brun-roșcat cu incluziunii negre.

Nr inventar 17408

Atribuire culturală. La Șiacu au fost descoperite în timpul periegezei din ie 1979 fragmente ceramice atribuite culturii Coțofeni¹. Cercetările efectuate

¹ Gheorghe Calotoiu, Ion Mocioi, Vasile Marinoiu, *Mărturii arheologice în Gorj, Târgu Jiu*, 1987, p. 27

în anul 1980 la Șiacu au confirmat existența unei așezări aparținând culturii Coțofeni la Șiacu. Având în vedere că piesa a fost descoperită în zona cercetărilor arheologice, considerăm oportună încadrarea piesei în cultura Coțofeni.

8. Pl. II/1 Fragment distal de topor dublu de luptă descoperit în comuna Scoarța . Toporul este rupt în apropierea începutului formării frontului activ. Frontul activ are forma unui semicerc, ușor deformat, mai lat decât corpul piesei. Piesa este bine șlefuită.

Dimensiuni lungime 5,5 cm. , lățime corpului piesei 3,7 cm. , lățime front activ 5,8 cm. grosime cefei ? , diametrul orificiului de înmănușare? , distanța de la orificiu de înmănușare la tăiș ? , greutate 0,18 kg. .

Materie primă Gresie de culoare cenușie închis

Nr inventar 11767

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

9. Pl. II/2 Fragment distal de topor până descoperit la Aninoasa comuna Aninoasa. Are secțiune patruleteră. Toporul este rupt în zona găurii de înmănușare, cu marginile rupturii neregulate, și afectată de desprinderi din vechime. Frontul activ este ușor convex. Suprafețele dorsală și ventrală sunt drepte. Piesa este bine șlefuită. Artefactul provine din donația Virgil Cercelaru.

Dimensiuni lungime 8,4 cm. , lățime 3,7 cm. , grosime cefei ? , grosime 5,6 cm. diametrul orificiului de înmănușare 2,4 cm. , distanța de la orificiu de înmănușare la tăiș 5,9 cm. , greutate 0,4 kg. .

Materie primă Gresie de culoare brun-cenușiu.

Nr inventar 10796

Atribuire culturală. La Aninoasa au fost descoperite fragmente ceramice atribuite culturii Coțofeni². Având în vedere că piesa a fost descoperită întâmplător în zonă și că în această zonă au fost descoperite și materiale Coțofeni considerăm oportună încadrarea piesei în cultura Coțofeni.

10. Pl. II/3 Topor până provenit din donația Virgil Cercelaru. Are secțiune patruleteră. Ceafa rectangulară are marginile rotunjite. Frontul activ este drept. Gaura de înmănușare este plasată în treimea proximală, iar orificiul acesteia este lis. Perforația a fost realizată dinspre partea dorsală spre cea ventrală, acesta fiind, posibil, și sensul de înmănușare. Piesa este bine șlefuită, prezentând unele mici desprinderi pe suprafața dorsală și pe părțile laterale.

Dimensiuni lungime 6,8 cm. , lățime 3,3 cm. , grosime cefei cm. 2,3 cm diametrul orificiului de înmănușare 1,6 cm , distanța de la orificiu de înmănușare la tăiș 4,2 cm. , greutate 0,2 kg. .

Materie primă Șist cristalin de culoare neagră cu incluziunii gălbui.

Nr inventar 17407

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

11. Pl.II/4 Topor de luptă cu ceafă cilindrică ce provine din fondul vechi al

² *Ibidem* p.28

Muzeului "Alexandru Ștefulescu" Târgu Jiu. Are secțiune circulară. Gaura de înmănușare, este situată în jumătatea proximală a piesei. Orificiul acesteia este lis. Perforația a fost realizată dinspre partea dorsală spre cea ventrală. În dreptul găurii de înmănușare toporul se lățește, prezentând o profilatură (" umerii ") realizată prin șlefuire. Partea distală a piesei are lateralele subțiate în V, pentru a forma partea activă a acesteia. Frontul activ este convex și ușor lățit față de restul corpului piesei. Piesa are un profil ușor curbat. Piesa este bine șlefuită, afectată de unele desprinderi din vechime.

Dimensiuni lungime 11,5 cm. , lățime corpului piesei 3,7 cm. , lățime front activ 4,2 cm. grosimea cefei 2,4cm. , grosime 5,2 cm , diametrul orificiului de înmănușare 1,8 cm , distanța de la orificiu de înmănușare la tăiș 5,8 cm. , greutate 0,4 kg. .

Materie primă Șist cristalin de culoare neagră cu numeroase incluziuni punctiforme gălbui.

Nr inventar 14791

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

12. PL. II/5 Fragment de topor dublu de luptă descoperit la Telești- Drăgotești . Are secțiune patrulateră. Toporul este rupt în zona găurii de înmănușare, cu marginile rupturii neregulate, și afectată de desprinderi din vechime. Suprafețele dorsală și ventrală sunt drepte. Piesa este bine șlefuită, afectată de unele desprinderi din vechime pe laterale. Gaura de înmănușare este lisă. Perforația a fost realizată dinspre partea dorsală spre cea ventrală. Frontul activ are forma unui semicerc, ușor deformat, mai lat decât corpul piesei, prezentând urme de utilizare intensă. Piesa este bine șlefuită. Artefactul a fost descoperit de către cercetătorul Gheorghe Calotiu, în timpul unei cercetărilor efectuate în zonă.

Dimensiuni lungime 8,3 cm. , lățime corpului piesei 2,8 cm. , lățime front activ 4,2 cm. grosimea cefei ? , grosime 4,4 cm diametrul orificiului de înmănușare 2,3 cm , distanța de la orificiu de înmănușare la tăiș 7,2 cm. , greutate 0,32 kg. .

Materie primă Gresie de culoare cenușie.

Nr inventar 15539

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

13. Pl. II/6 Fragment proximal de topor pană descoperit la Runcu comuna Runcu. Are secțiune patrulateră. Toporul este rupt în zona găurii de înmănușare, cu marginile rupturii neregulate, și afectată de desprinderi din vechime. Gaura de înmănușare are formă de trunchi de con. Perforația a fost realizată dinspre partea dorsală spre cea ventrală. Suprafețele dorsală și ventrală sunt drepte. Piesa este bine șlefuită. Artefactul provine din donația Tudor Tâncu.

Dimensiuni lungime 5,1 cm. , lățime 3,3 cm. , grosime cefei 2,6 cm. , diametrul orificiului de înmănușare 2,2 cm. , distanța de la orificiu de înmănușare la tăiș?, greutate 0,3 kg. .

Materie primă Gresie de culoare cenușiu cu incluziuni brune.

Nr inventar 15393

Atribuire culturală. La Runcu au fost descoperite, în timpul periegezei efectuate în luna iulie 1979 fragmente ceramice atribuite culturii Coțofeni³. Având în vedere că piesa a fost descoperită întâmplător în zonă și că în această zonă au fost descoperite și materiale Coțofeni considerăm oportună încadrarea piesei în cultura Coțofeni.

14. Pl. II/7 Fragment de topor pană descoperit la Stoina comuna Stoina. Piesa este spartă longitudinal. Frontul activ este drept, cu marginile rotunjite. Gaura de înmănușare are orificiul în forma unui trunchi de con. Perforația a fost realizată preponderent dinspre fața dorsală spre cea ventrală, dar și dinspre fața ventrală spre cea dorsală, în zona de intersecție existând un prag. Ceafa artefactului este bine rotunjită. Piesa este bine șlefuită, afectată puțin de desprinderi din vechime. Piesei prin lustruire i-a fost refăcut frontul activ, și a fost reutilizată probabil ca daltă. Artefactul a fost descoperit de către cercetătorul Dumitru Ionescu, în timpul unei cercetări de teren.

Dimensiuni lungime 10,5 cm. , lățime corpului piesei 3,7 cm. , lățime front activ 3,8 cm. grosime cefei 1,8 , diametrul orificiului de înmănușare 2,3 cm, distanța de la orificiul de înmănușare la tăiș 6,6 cm. , greutate 0,36 kg..

Materie primă Jasp de culoare neagră.

Nr inventar 12169

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

15. Pl. II/8 Fragment de topor dublu de luptă descoperit la Aninoasa comuna Aninoasa. Are secțiune patrulateră. Toporul este rupt în zona găurii de înmănușare, cu marginile rupturii neregulate, și afectată de desprinderi din vechime. Suprafețele dorsală și ventrală sunt drepte. Piesa este bine șlefuită, afectată de unele desprinderi din vechime pe laterale. Frontul activ are forma unui semicerc, ușor deformat, mai lat decât corpul piesei, prezentând urme de utilizare intensă. Fragmentul rupt din topor, a fost refolosit prin refacerea frontului activ. Cea mai probabilă utilizare a artefactului a fost aceea de daltă. Piesa este bine șlefuită. Artefactul provine din donația Virgil Cercelaru.

Dimensiuni lungime 8,8 cm. , lățime corpului piesei 3,5 cm. , lățime front activ 4,9cm. grosimea cefei ? , grosime 2,8 cm diametrul orificiului de înmănușare ? , distanța de la orificiul de înmănușare la tăiș 8 cm. , greutate 0,32 kg. .

Materie primă Gresie de culoare cenușie.

Nr inventar 10795

Atribuire culturală. La Aninoasa au fost descoperite fragmente ceramice atribuite culturii Coțofeni⁴. Având în vedere că piesa a fost descoperită întâmplător în zonă și că în această zonă au fost descoperite și materiale Coțofeni considerăm oportună încadrarea piesei în cultura Coțofeni.

³ *Ibidem* p. 27-28

⁴ *Ibidem* p. 28

B Topoare neperforate cu șanț pentru înmănușare

16. Pl. III/1 Topor ciocan masiv descoperit pe teritoriul administrativ al satului Șiacu comuna Slivilești. Șanțul pentru înmănușare este practicat în jumătatea proximală a piesei. Acesta este pronunțat, de formă semicirculară, cu lățime uniformă. Ceafa, puternic afectată de desprinderi, pe toate laturile, este ruptă transversal de la jumătatea șanțului pentru înmănușare. Ceafa piesei era foarte probabil de formă dreptunghiulară. Partea distală are secțiunea patrulateră. Partea activă, de formă convexă, este afectată pe toată lungimea sa de desprinderi din vechime. Este șlefuită mediu în zona cefei și mai accentuat pe lateralele părții active. Artefactul a fost descoperit de către cercetătorul Gheorghe Calotoiu, în timpul unei cercetării de teren efectuată în zonă.

Dimensiuni : lungimea 19,5 cm. , lățimea ceafei 8,1 cm. , grosimea cefei 5,3cm., lățime tăiș 9,8 cm. , grosime tăiș 1,8- 6,2 cm., lățime șanț 3,3 cm., greutate 1,45 kg. .

Materie primă Șist cristalin, slab șistos, de duritate medie, culoare cenușie cu pete brune.

Nr de inventar 17405

Atribuire culturală La Șiacu au fost descoperite în timpul periegezei din iulie 1979 fragmente ceramice atribuite culturii Coțofeni. Cercetările efectuate în anul 1980 la Șiacu au confirmat existența unei așezări aparținând culturii Coțofeni la Șiacu. Având în vedere că piesa a fost descoperită în zona cercetărilor arheologice, considerăm oportună încadrarea piesei în cultura Coțofeni⁵.

17. Pl. III/2 Topor ciocan descoperit pe teritoriul administrativ al satului Șiacu comuna Slivilești. Șanțul pentru înmănușare este practicat în jumătatea proximală a piesei. Acesta este pronunțat, de formă semicirculară, cu lățime uniformă. Ceafa, afectată de desprinderi, pe toate laturile, este ruptă împreună cu o parte din șanțul pentru înmănușare, probabil ca urmare a unor șocuri puternice. Ceafa piesei era foarte probabil de formă dreptunghiulară. Partea distală are secțiunea patrulateră, și formă de trapez dreptunghic. Partea activă, de formă convexă, ușor rotunjită la margini. Artefactul este foarte bine șlefuit, și prezintă o crăpătură aproape mediana pe ambele fețe. Crăpătura este cel mai probabil rezultatul aceluși șocuri puternice ce au dus la ruperea unei părți din ceafa și șanțul de înmănușare ale piesei. Piesa provine din colecția Școlii Generale Șiacu.

Dimensiuni : lungimea 10,9 cm. , lățimea ceafei 4,1 cm. , grosimea cefei 4,8 cm., lățime tăiș 6,3-7,8 cm. , grosime tăiș 0,8- 3,2 cm., lățime șanț 3,8 cm., greutate 0,48 kg. .

Materie primă Jasp de culoare neagră, cu pete cenușii.

Nr de inventar 11789

Atribuire culturală La Șiacu au fost descoperite în timpul periegezei din iulie

⁵ *Ibidem* p. 27

1979 fragmente ceramice atribuite culturii Coțofeni. Cercetările efectuate în anul 1980 la Șiacu au confirmat existența unei așezări aparținând culturii Coțofeni la Șiacu. Având în vedere că piesa a fost descoperită întâmplător în zonă, considerăm oportună încadrarea piesei în cultura Coțofeni⁶.

18. Pl. III/3 Topor ciocan descoperit pe teritoriul administrativ al orașului Turceni, și provine din fondul vechi al Muzeului ”Alexandru Ștefulescu” Târgu Jiu. Șanțul pentru înmănușare este practicat în jumătatea proximală a piesei. Acesta este pronunțat, de formă semicirculară, cu lățime uniformă. Ceafa piesei are formă dreptunghiulară și marginile rotunjite. Partea distală are secțiunea patrulateră, și formă de trapez dreptunghic. Partea activă, de formă convexă, are urme de uzură. Artefactul este foarte bine șlefuit.

Dimensiuni : lungimea 13,5 cm. , lățimea ceafei 10,2 cm. , grosimea ceafei 6,7cm., lățime tăiș 5,9-8,8 cm. , grosime tăiș 0,6- 5,8 cm., lățime șanț 3,2 cm., greutate 0,68 kg. .

Materie primă Jasp de culoare neagră, cu inserții cenușii.

Nr de inventar 8599

Atribuire culturală Piesa a fost atribuită epocii bronzului.

19. Pl. III/4 Topor ciocan descoperit pe teritoriul satului Tălpășești comuna Bălești. Șanțul pentru înmănușare este practicat în treimea proximală a piesei. Acesta este pronunțat, de formă semicirculară, cu lățime uniformă. Ceafa piesei are formă dreptunghiulară și este afectată de desprinderi din vechime. Partea distală are secțiunea patrulateră, și formă de trapez isoscel. Aceasta este afectată de desprinderi, pe toate laturile, și este ruptă transversal începând de la șanțul de înmănușare, probabil ca urmare a unor șocuri puternice, în timpul utilizării. Frontul activ este drept, și are urme de uzură. Piesa este șlefuită mediu în zona ceafei și mai accentuat pe lateralele părții active. Artefactul provine din donația Vasile Scheanu.

Dimensiuni : lungimea 17,2 cm. , lățimea ceafei 7,8 cm. , grosimea ceafei 8, 2 cm., lățime tăiș 4,1-6,6 cm. , grosime tăiș 0,4- 6,7 cm., lățime șanț 3,1 cm., greutate 1, 2 kg. .

Materie primă Șist cristalin, slab șistos, de duritate medie, culoare cenușie cu pete brune.

Nr de inventar 15606

Atribuire culturală Piesa a fost atribuită epocii bronzului.

20. Pl. III/5 Topor ciocan descoperit pe teritoriul satului Logrești comuna Logrești. Șanțul pentru înmănușare este practicat în jumătatea proximală a piesei. Acesta este pronunțat, de formă semicirculară, cu lățime uniformă. Ceafa, puternic afectată de desprinderi, pe toate laturile. Ceafa piesei are formă dreptunghiulară. Partea distală are secțiunea patrulateră, și formă de trapez isoscel. Partea activă, de formă convexă, cu marginile rotunjite, este afectată pe toată lungimea sa de

⁶ Ibidem p. 27

desprinderi din vechime. Este șlefuită mediu în zona cefei și mai accentuat pe lateralele părții active. Artefactul a fost descoperit de către cercetătorul Gheorghe Calotoiu, în timpul unei cercetări de teren efectuată în zonă.

Dimensiuni : lungimea 9,3 cm. , lățimea ceafei 7,8 cm. , grosimea cefei 4,7 cm., lățime tăiș 5,5-7,3 cm. , grosime tăiș 0,8- 4,9 cm., lățime șanț 3,1 cm., greutate 0,48 kg. .

Materie primă Șist cristalin, slab șistos, de duritate medie, culoare cenușie cu pete brune.

Nr de inventar 11628

Atribuire culturală La Logrești au fost descoperite în timpul cercetărilor de teren fragmente ceramice atribuite culturii Verbicioara. Având în vedere că piesa a fost descoperită în timpul acestor cercetări din această zonă, considerăm oportună încadrarea piesei în cultura Verbicioara⁷.

C Topoare neperforate fără șanț pentru înmănușare

21. Pl. III/6 Topor calapod descoperit pe teritoriul comunei Scoarța. Are secțiune ovală. Ceafa se îngustează și se subțiază spre zona ei terminală, față de restul corpului piesei. Marginile rotunjite, au desprinderi din vechime. Frontul activ este convex, cu marginile rotunjite. Partea distală a piesei se îngustează pentru a forma tăișul. Piesa este bine șlefuită, prezentând desprinderi pe suprafața dorsală și pe părțile laterale. Artefactul a fost descoperit de către cercetătorul Gheorghe Calotoiu, în timpul unei cercetări de teren efectuată în zonă.

Dimensiuni lungime 18,5 cm. , lățime cefei 4cm., lățimea tăișului 7,3 cm. , grosime cefei 1,1 cm , grosime piesei 5,8 cm. , grosime tăiș 1,5 cm., greutate 1,6 kg. .

Materie primă Șist cristalin, slab șistos, de duritate medie, culoare cenușie cu pete brune.

Nr inventar 15769

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

22. Pl. III/ 7 Topor trapezoidal descoperit pe teritoriul comunei Lelești. Are secțiune patrulateră. Ceafa se îngustează și se subțiază spre zona ei terminală față de restul corpului piesei. Marginile rotunjite, au desprinderi din vechime. Frontul activ este drept, cu desprinderi din vechime. Acesta este mai lat decât corpul piesei. Partea distală a piesei se îngustează pentru a forma tăișul. Piesa este bine șlefuită, prezentând desprinderi pe suprafața dorsală și pe părțile laterale. Artefactul a fost descoperit de către cercetătorul Gheorghe Calotoiu, în timpul unei cercetări de teren efectuată în zonă.

Dimensiuni lungime 10 cm. , lățime cefei 3 cm. , lățimea tăișului 6,2 cm. grosime cefei 2,5 cm , grosime piesei 3 cm. , grosime tăiș 0,5 cm., greutate 0,3 kg. .

Materie primă agat de culoare brun-verzui, cu incluziuni cenușii.

⁷ Ibidem p. 34, Gheorghe Calotoiu, *Prima epocă a fierului în nordul Olteniei*, Editura "Alexandru Ștefulescu", Târgu Jiu, 2002, p. 21, 26 vezi și harta nr. 2

Nr inventar 18932

Atribuire culturală. Artefactul a fost atribuit epocii bronzului.

23. Pl. III/8 Topor calapod descoperit pe teritoriul comunei Fărcășești. Are secțiune ovală. Ceafa se îngustează și se subțiază spre zona ei terminală, față de restul corpului piesei. Marginile cefei sunt rotunjite. Frontul activ este convex, cu marginile rotunjite. Partea distală a piesei se îngustează pentru a forma tăișul. Piesa este bine șlefuită. Artefactul provine din donația Aristică Geamănu.

Dimensiuni lungime 10,3 cm. , lățime cefei 2,8cm., lățimea tăișului 5,7 cm. , grosime cefei 1,8 cm , grosime piesei 3,8 cm. , grosime tăiș 1,2cm., greutate 1,5 kg..

Materie primă Șist cristalin, slab șistos, de duritate medie, culoare cu incluziuni brune.

Nr inventar 10491

Atribuire culturală. La Fărcășești au fost descoperite fragmente ceramice atribuite neoliticului, fără a se preciza cărei culturii neolitice îi aparțin. Având în vedere că piesa a fost descoperită întâmplător în zonă, considerăm că piesa poate fi încadrată în epoca neolitică⁸.

Concluzii.

1. Materiile din care sunt realizate artefactele ce fac obiectul acestui studiu-șist cristalin, agat, jasp și gresie - se găsesc sub formă de depozite în Munții Godeanu, Vâlcan, Parâng și Căpățâni sau sub formă de galeții mai mari sau mai mici în prundișurile râurilor, ce străbat județul Gorj. Materia primă pentru realizarea acestor unele este de proveniență locală.

2. Unele artefacte au fost reutilizate, după ce în urma unor șocuri mecanice puternice, unele inițial s-a rupt în bucăți așa cum este cazul artefactelor prezentate la numerele 5, 14 și 15. Toporul până prezentat la numărul 5, a fost reutilizat tot ca topor până, după ruperea primului topor în dreptul găurii pentru înmănușare, a fost practicată o nouă gaură pentru înmănușare. Topoarele prezentate la numerele 14 și 15 au fost utilizate după fracturarea acestora în urma unor șocuri mecanice puternice ca dălți schimbându-se astfel destinația inițială a uneltelor.

3. Găurile pentru înmănușare de forma unor trunchiuri de con prezentate de artefactele 6, 13 și 14 ilustrează modul de perforare al acestor artefacte. În opinia lui Sorin Petrescu⁹ această operațiune presupunea utilizarea unor “strunguri de mână”, iar ca perforatoare tuburi de trestie, probabil tuburi de soc cărora li s-a scos măduva, iar pentru perforațiile fine unele oase de pasăre¹⁰. Abrazivul este în toate cazurile nisipul umed.

8 Gheorghe Calotoiu, Ion Mocioi, Vasile Marinoiu, op.cit., 1987, p. 24

9 Sorin Petrescu, *Din nou despre tehnica de perforare a topoarelor din piatră*, în *Banatica* 15, I, Reșița 2000, p.73-74

10 *Ibidem* p. 74, vezi și Eugen Comșa *Date despre unelte de piatră șlefuită din epoca neolitică și din epoca bronzului, de pe teritoriul României* în *SCIVA* 23, 1, 1972, p. 257-258

Prin realizarea acestui tip de perforare, dinspre partea dorsală spre cea ventrală, se obținea o perforație în forma unui trunchi de con, ce împiedica scăparea cozii acestuia în timpul utilizării, aceasta fiind probabil fixată cu o pană.

4. Topoarele ciocan prezentate în acest articol au analogii la Targu Jiu¹¹, Aniniș¹², Țânțăreni¹³, Săcelu-Chicioara¹⁴, Țicleni¹⁵, Raci¹⁶, Hurezani¹⁷, Căpreni¹⁸, Gorgovii de Jiu¹⁹, Cărbunești²⁰, Ciuperceni²¹ în județul Gorj. Toate aceste topoare au fost încadrate culturilor preistorice Coțofeni și Glina²².

5. Artefactele supuse studiului în cadrul acestui articol, pot prin prezența lor, atesta existența unor așezări preistorice pe teritoriul administrativ al localităților pe raza cărora au fost descoperite.

Bibliografie.

1. Gheorghe Calotiu, Prima epocă a fierului în nordul Olteniei, Editura "Alexandru Ștefulescu", Târgu Jiu, 2002, p. 214, 12 hărți, 69 planșe.

2. Gheorghe Calotiu, Ion Mocioi, Vasile Marinoiu, Mărturii arheologice în Gorj, Târgu Jiu, 1987, p. 223

3. Eugen Comșa Date despre uneltele de piatră șlefuită din epoca neolitică și din epoca bronzului, de pe teritoriul României în SCIVA 23, 1, 1972, p. 245-262

4. Petre Gherghe, Unelte de piatră aflate în colecția Muzeului Județean Gorj, Târgu Jiu, în SCIVA 38, 2, 1987, p. 159-165

5. Sorin Petrescu, Din nou despre tehnica de perforare a topoarelor din piatră, în Banatica 15, I, Reșița 2000, p. 73-77

11 Petre Gherghe, *Unelte de piatră aflate în colecția Muzeului Județean Gorj*, Târgu Jiu, în SCIVA 38, 2, 1987, p. 159

12 *Ibidem* p. 159

13 *Ibidem* p. 163

14 *Ibidem* p. 160

15 *Ibidem* p. 160

16 *Ibidem* p. 160

17 *Ibidem* p. 160

18 *Ibidem* p. 163

19 *Ibidem* p. 165

20 *Ibidem* p. 165

21 *Ibidem* p. 165

22 *Ibidem* p. 165

PLANȘE

1

2

3

4

5a

5b

6

7

Planșa I Unelte de piatră șlefuită provenite din colecțiile Muzeului " Alexandru Ștefulescu "

Planșa II Unelte de piatră șlefuită provenite din colecțiile Muzeului " Alexandru Ștefulescu "

Planșa III Unelte de piatră șlefuită provenite din colecțiile Muzeului " Alexandru Ștefulescu "